

UZASADNIENIE

Powodowie R. J. i B. P. pozwem z dnia 17 czerwca 2014 roku wnieśli o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powodów umowy darowizny udziału 5/12 części we własności nieruchomości gruntowej, położonej w P., gmina S., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w S. IV Wydział Ksiąg Wieczystych w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej pomiędzy S. K., a pozwanym J. K. w dniu 23 kwietnia 2010 roku i nakazanie pozwanemu znoszenia egzekucji z wyżej opisanej nieruchomości w celu zaspokojenia wierzytelności wynikającej z prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 14 maja 2013 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w S. w postępowaniu upominawczym prowadzonym pod sygn. akt I Nc 147/13, w stosunku do: powoda R. J. w kwocie 8.126,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł i kosztami postępowania egzekucyjnego w kwocie 46,63 zł, do powoda B. P. w kwocie 8.126,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł i kosztami postępowania egzekucyjnego w kwocie 320,86 zł. Powodowie wnieśli ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, iż Sąd Rejonowy w S. prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 14 maja 2013 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I Nc 147/13 nakazał S. K. zapłacić na rzecz R. J. kwotę 8.126,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł, zaś na rzecz powoda B. P. kwotę 8.126,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł. Prowadzona przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w A. przeciwko S. K. egzekucja nie przyniosła rezultatu, gdyż dłużnik nie posiadał żadnego majątku, ani dochodów. Dlatego też postanowieniem z dnia 23 maja 2014 roku egzekucja została umorzona.

S. K. umową darowizny z dnia 23 kwietnia 2010 roku przeniósł własność udziału 5/12 części we własności nieruchomości gruntowej, położonej w P., gmina S., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w S. IV Wydział Ksiąg Wieczystych w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...) na pozwanego, wyzbywając się tym samym składnika majątku, z którego mógł zaspokoić należność powodów. W chwili dokonywania darowizny S. K. był już dłużnikiem Banku Spółdzielczego w S. z tytułu umowy kredytu obrotowego z dnia 27 maja 2009 roku w kwocie 25.000,00 zł, zabezpieczonego poprzez poręczenie powodów. Zdając sobie sprawę z odpowiedzialności za długi darowizny dokonał w celu pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Ponadto strona powodowa podkreśliła, iż pozwany, będąc bratem S. K., pozostawał z nim w bliskich stosunkach i zdawał sobie sprawę z jego działania w celu pokrzywdzenia wierzycieli.

W odpowiedzi na pozew z dnia 9 lipca 2014 roku pełnomocnik J. K. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w łącznej kwocie 1.223,50 zł.

W uzasadnieniu pisma wskazał, iż przeniesienie na pozwanego udziału 5/12 części gospodarstwa rolnego położonego w P. nie nastąpiło pod tytułem darmym. Umowy darowizny były czynnościami pozornymi, za którymi strony de facto ukryły umowę sprzedaży. Pozwany uzgodnił ze swoim bratem, iż udział 5/12 części we własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego nabędzie za łączną cenę 150.000,00 zł. Pierwszą ratę – w wysokości 50.000 zł pozwany przekazał S. K. w dniu 19 kwietnia 2010 roku, drugą – w wysokości 40.000 zł w dniu 6 maja 2010 roku, następnie w dniu 9 lipca 2010 roku przekazał kwotę kolejnych 40.000 zł, zaś dnia 8 września 2010 roku kwotę 10.000 zł. Ostatnią ratę J. K. zapłacił dnia 2 listopada 2010 roku. Strona pozwana zakwestionowała ponadto wiedzę pozwanego co do zobowiązań finansowych obciążających S. K., wskazując, iż bracia mieli kontakt jedynie okolicznościowy, bowiem dłużnik przez wiele lat zamieszkiwał w woj. (...). Końcowo pełnomocnik pozwanego podniósł, iż w zawarciu w dniach 23 kwietnia 2010 roku i 30 kwietnia 2010 roku pozornych umów darowizny nie doprowadziło do niewypłacalności S. K., dłużnik jest bowiem współwłaścicielem w 1/2 części nieruchomości budowlanych położonych w K., zaś wartość powyższego udziału przekracza wysokość zobowiązania względem powodów.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 23 kwietnia 2010 roku w kancelarii notarialnej w S. zawarta została pomiędzy A. K., S. K. i J. K. umowa darowizny, stosownie do której S. K. darował bratu swojemu J. K. udział wynoszący 5/12 części w gospodarstwie rolnym niezabudowanym położonym w P., składającym się z działek oznaczonych nr geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni (...) ha oraz udziału 5/100 części w działce rolnej niezabudowanej położonej w B. S., oznaczonej nr geodezyjnym (...) o powierzchni (...)ha (akta księgi wieczystej KW (...)). Następnie dnia 30 kwietnia 2010 roku w kancelarii notarialnej w S. zawarta została pomiędzy A. K., S. K. i J. K. kolejna umowa nazwana umową darowizny, stosownie do której S. K. darował J. K. udział wynoszący 5/12 w gospodarstwie rolnym wraz z zabudowaniami, położonym w P., składającym się z działek oznaczonych nr geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni (...) ha (akta księgi wieczystej KW (...)).

W dniu 19 kwietnia 2010 roku S. K. złożył pisemne oświadczenie, iż otrzymał od pozwanego kwotę 50.000 zł tytułem wynagrodzenia za sprzedaż maszyn rolniczych i płodów rolnych (k. 48). Następnie, tytułem spłaty gospodarstwa rolnego położonego we wsi P., J. K. zapłacił bratu S. K. kwotę 40.000 zł w dniu 6 maja 2010 roku (k. 47), w dniu 9 lipca 2010 roku kwotę 40.000 zł (k. 45), w dniu 8 września 2010 roku kwotę 10.000 zł (k. 44). W dniu 2 listopada 2011 roku S. K. oświadczył, iż do dnia 2 listopada 2010 roku została mu całkowicie spłacona darowizna przekazana aktem notarialnym z dnia 23 kwietnia 2010 roku, dokonana na rzecz pozwanego, poprzez zapłatę kwoty 150.000 zł (k. 46).

W dniu 27 maja 2009 roku S. K. zawarł z Bankiem Spółdzielczym w S. umowę o kredyt obrotowy nr (...), na podstawie której bank udzielił kredytobiorcy kredytu obrotowego związanego z prowadzoną przez dłużnika działalnością gospodarczą w kwocie 25.000 zł na okres od dnia 27 maja 2009 roku do dnia 30 marca 2012 roku. Za wykonanie przez S. K. zobowiązania wynikającego z powyższej umowy poręczyli umowami poręczenia zawartymi w dniu 27 maja 2009 roku z Bankiem Spółdzielczym w S. B. P. i R. J.. Oświadczeniem z dnia 14 grudnia 2011 roku Bank wypowiedział warunki kredytu i wezwał do spłaty wierzytelności również poręczycieli. Zadłużenie S. K. zostało spłacone co do kwoty 8.126,36 zł przez R. J., zaś co do kwoty 8.126,27 zł przez B. P. (akta sprawy I Nc 146/13 k. 4 – 15, 19).

Prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 14 maja 2013 roku (sygn. akt I Nc 147/13) Sąd Rejonowy w S. nakazał S. K. zapłacić na rzecz R. J. kwotę 8.126,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł, zaś na rzecz powoda B. P. kwotę 8.126,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 101,63 zł (akta sprawy I Nc 147/13 k. 25 – 26).

Postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku powodów przeciwko pozwanemu, wszczęte na podstawie tytułu wykonawczego wydanego w sprawie I Nc 146/13, z uwagi na bezskuteczność egzekucji, zostało umorzone postanowieniem komornika sądowego przy Sadzie Rejonowym w A. z dnia 23 maja 2014 roku (akta w sprawie egzekucyjnej Km (...)).

Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do art. 527 §1 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Z kolei zgodnie z § 2 powołanego przepisu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Art. 528 k.c. wskazuje zaś, iż w przypadku, gdy czynność dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli jest czynnością pod tytułem darmym, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba trzecia uzyskująca korzyść majątkową nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemywa się również, że w przypadku dokonania darowizny, dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art.529 k.c.).

Podstawową przesłanką wymaganą dla uznania czynności prawnej za bezskuteczną względem wierzyciela jest działanie dłużnika zmierzające do pokrzywdzenia wierzyciela. Zostaje ona zrealizowana, gdy skutek skarżonej

czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Przez pojęcie niewypłacalności dłużnika należy rozumieć aktualny, istniejący w chwili orzekania, brak możliwości wywiązania z ciążących na dłużniku zobowiązań finansowych. Podkreślić jednocześnie należy, iż stanu niewypłacalności nie uchyla istnienie majątku dłużnika, gdy zaspokojenie z niego można uzyskać wyłącznie z dodatkowym, znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Taki przypadek - z uwagi na niepewność przysługiwania prawa własności nieruchomości dłużnikowi, obciążenie prawa hipoteką, a także przynależność do majątku wspólnego małżonków, zachodzi również w sprawie niniejszej. Tym samym, strona powodowa, przedstawiając postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na jego bezskuteczność, w sposób należyty wykazała, iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Zauważyć jednocześnie należy, iż dłużnik był osobą dorosłą, w pełni świadomą swoich poczynań i mającą dostateczne życiowe rozeznanie, dlatego też z całą pewnością zdawał sobie sprawę zarówno z ciążącego na nim zobowiązania, jak i utrudnień w dochodzeniu należności w przypadku wyzbycia się należącego do niego majątku. Podzieli przy tym należy pogląd, iż świadomość pokrzywdzenia nie musi dotyczyć osoby konkretnego wierzyciela, lecz pokrzywdzenia wierzycieli w ogóle.

Jak wyżej wskazano, w przypadku czynności pod tytułem darmym wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba trzecia czyli pozwany nie wiedziała i nawet przy dołożeniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomości pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.). Dlatego też, w dalszej kolejności odnieść się należy do kwestii pozorności umowy darowizny gospodarstwa rolnego z dnia 23 kwietnia 2010 roku. Sąd zważył przy tym, iż oświadczenie jest złożone dla pozorów wówczas, gdy zgodnie z góry powziętym zamiarem stron, brak jest woli wywołania skutków prawnych z niego wynikających, przy jednoczesnej chęci wprowadzenia innych osób w błąd co do rzekomego dokonania określonej czynności prawnej. Analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd doszedł do przekonania, iż faktycznym zamiarem S. K. i J. K. było zawarcie umowy sprzedaży nieruchomości. O pozorności umowy darowizny dobitnie świadczyły zarówno przedstawione przez pozwanego oświadczenia o zapłacie na rzecz dłużnika - do dnia 2 listopada 2011 roku - kwoty 150.000 zł tytułem spłaty darowizny przekazanej aktem notarialnym z dnia 23 kwietnia 2010 roku, jak i zeznania świadka I. K.. Za zgodnością z prawdą twierdzeń pozwanego przemawia przy tym zarówno zbieżność daty sporządzenia oświadczenia o zapłacie na rzecz dłużnika kwoty 50.000 zł (przy czym znajdujące się na oświadczeniu podpisy zostały notarialnie potwierdzone w tym samym dniu) - z datą zawarcia pozornej umowy darowizny, jak i należycie wykazana okoliczność, iż celem zgromadzenia środków finansowych pozwalających na zapłatę części ceny nabycia udziału, J. K. zawarł z bankiem (...) S.A. umowę kredytu. Istotnym dla uznania, iż zawarta umowa darowizny ukryć miała rzeczywistą umowę sprzedaży, było również to, że wskazywana wysokość spłaty odpowiadała wartości zbywanego udziału w gospodarstwie rolnym.

Strona powodowa, żądając uznania czynności za bezskuteczną, zobligowana była zatem do wykazania, iż pozwany, nabywając od dłużnika udział wynoszący 5/12 części w gospodarstwie rolnym niezabudowanym położonym w P., zdawał sobie sprawę, iż S. K. działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd zważył przy tym, iż okoliczności niniejszej sprawy nie pozwalają na zastosowanie przepisu art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym w przypadku gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W ocenie Sądu nie sposób bowiem zgodzić się z twierdzeniem strony powodowej, iż z racji wyłącznie więzów krwi uznać należy, iż pozwany był osobą bliską względem dłużnika i tym samym wiedział, że S. K. działał z zamiarem pokrzywdzenia swoich wierzycieli. Zauważyć należy, iż świadek I. K. zeznała, iż ani ona, ani jej mąż nie wiedzieli o zobowiązaniach brata pozwanego. Przeciwno uznaniu relacji braci za bliskie przemawia przy tym fakt, iż w okresie zarówno zaciągnięcia zobowiązania przez S. K., jak i zawarcia pozornej umowy darowizny, nie zamieszkiwali oni wspólnie, pozwany wraz z żoną nie odwiedzał brata i bratowej w K. (byli tam wyłącznie raz). Na osłabienie ich relacji wskazywała również okoliczność, iż każdorazowa wpłata na poczet należności z tytułu przeniesienia własności udziału w gospodarstwie rolnym potwierdzana była pisemnym oświadczeniem stron umowy, co niewątpliwie nie jest powszechną praktyką wśród osób bliskich. Na marginesie zauważyć należy, iż w toku niniejszego postępowania pozwany, mimo pierwotnego wniosku o wezwanie S. K. do udziału w sprawie jako interwenienta ubocznego, nie był w stanie wskazać obecnego adresu brata, co dodatkowo przemawia za wykluczeniem stosunku bliskości pomiędzy nimi. Strona powodowa nie wykazała natomiast żadnych dodatkowych okoliczności przemawiających czy to za uznaniem,

iż S. K. i J. K. pozostawali w bliskich relacjach, czy to za przyjęciem, że pozwany zdawał sobie sprawę, iż czynność dokonywana jest z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Z uwagi zatem na brak świadomości pozwanego co do działu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, powództwo należało oddalić – o czym orzeczono w pkt I sentencji wyroku.

Jednocześnie za oddaleniem powództwa przemawia również fakt posiadanie przez S. K. majątku, który w pełni zaspokoiłby wierzytelności powodów.

O kosztach procesu orzeczono z mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., mając na względzie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Na poniesione przez pozwanego w niniejszej sprawie koszty postępowania składały się wyłącznie koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.400 zł oraz opłata skarbową w wysokości 17 zł. Wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego zostało ustalone na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku poz. 461).